

Селанä эдл-ахун делгрлтин

сонр хаалгъ

Тави джил хооран, 1953 джил сентябрь сарин 7-д КПСС Централън Комитетин Пленум «СССР-н селанä эдл-ахун цааранднь делгрүллгьнä керг-үйлдврин туск» токтавр авсмн. КПСС-н Ленинск ЦК-н эн Пленумин токтавр селанä эдл-ахун цаарандк делгрлтид тасрха сән нилчән үзүдсмн. Партин Централън Комитет селанä эдл-ахун кōдлмшт гарч йовсн дуту-дундсиг шалгъдж йилгъäд, селанä эдл-ахун кōдлчнрин, цуг күч-кōлсчнрин сүв-седвәр өргäд социалистическ селанä эдл-ахун цаарандк делгрлтид өргн хаалгъ секлä.

Парть болн правительств, селанä эдл-ахун делгрлтин төрүдиг аль-бисәрн дакн-дакн шиндждж хäläгъäд, эн джил март сард МТС-н бүрдäмджиг онъгдаруллгьна болн колхозмудт техник хулдлгьна туск тогтавр авла. Селанä эдл-ахун өслтин тууджд онц орм элäд, колхозин тосхлтин цаарандк делгрлтид ик гидг эв-аргъ учрасн эн тогтавриг колхозн крестьянств болн селанä эдл-ахун цуг күч-кōлсчнр ик гидгär таасад, өргмджтä кевär күцäдж йовна.

Партин Централън Комитетин күнъкл гардврт делгрлтин өргн хаалгьдан өрсн социалистическ селанä эдл-ахун алькчигн анъгärн, оругьин усн мет хурдар өсäд, äмн болгьна тоод мах, үс, тос гаргългьар өөрхн джилмүдин дунд Америкн Соединенн Штатсиг күцлгьнä төр диилвртäгъяр хагълдж йовна.

Ода, колхозмуд болн совхозмуд экономическ тустан батрад күч авч йовх цагт, газр эдллгьнä культуриг өөдлүллгьн, селанä эдл-ахун эдл-уш гаргългьниг темдгтäгъяр икдүлмгьн, элвг техникиг ик аштагъяр, эзн кевär олзллгьн — селанä эдл-ахун гол төрмүд болдж партийн, советск болн селанä эдл-ахун органсин өмн зөгсджана.

Партин болн правительствин аврар агсгдсн Хальмг республикин күч-кōлсчнр селанä эдл-ахунгьан, терүнä гол анъмал-агърусан үлм өөдлүлдж делгрүлхин төлä гүдждрттä кевär ноолддж йовна. Республикин колхозмуд болн совхозмуд партин болн правительствин агъу ик материалън-техническ дōнь-туст эн джилд темдгтä сән диилвр бärв.

Республик государствд буудя орулдж өглгьнä зурагьан, ахр болзгт 144 процент күцäсмн. Колхозникудин болн совхозмудин кōдлмшчнрин күчллгьяр, партийн, советск, комсомольск болн профсоюзн органсин агъу ик бүрдäмджин болн партийн-цäлгьврин кōдлмшин д төрскн государствд түрүн болдж ут-туршдан 10 сай пуд буудя өггдсмн.

Республикин колхозмуд болн совхозмуд эн джилин сентябрь сарин 1-шинд ут-туршдан 1 сай 389 минъгьн 715 гектар газрт өвс хадад, малин хотин кōрнъгән зөвär икдүлсмн. Малин шимтä хотин культур — эрдни-шишä тärлгьн мана теегт чигн батта орман эзлв. Хаврин тärä тärдж йовх цагт 100 минъгьн гектар газрин агъуд эрдни-шишä тärлгьнä дуудвр гарла. Эн дуудвр нертä кевär күцäгдäд, ут - туршдан 110 минъгьн 835 гектар газрин агъуд эрдни - шишä тärгдлä. Ода колхоз, совхоз болгьн делгүдән сäәнär ургьсн эрдни-шишән силос дардж, малин шимтä-шүүстä хот белдджәнä. Зуг эн кōдлмшиг түргдүлдж, эрдни-шишән тärä хуралгьан чинртä сäәнär өөрхн цагин дунд төгсгх кергтä.

Ода намр ирäд, үвл өбрддж йовх цагт — малин хот зөбддж үвлин дулан бäär ясдж белдлгьн, намрин тärä тärлгьн, хөөдт искусственн кōг тäвлгьн гигъäд — иим эркн төрмүд партийн, советск болн селанä эдл-ахун органсин өмн зөгсджана. Мана республикин газр-усна бäädлд намрин тärән нег үлү ик ургьц өгдгнь олд медгднä биший. Эн учрар намрин тärä цагтнь, агротехническ өөдм чинртäгъяр тärлгьнд онц онъган тäвх кергтä.

1960 джилд хөн малин тоог 3 сайд күргх, селанä эдл-ахун 100 гектар газр болгьнас 304 килограмм ноос киргъдж эвх даалгьвр күцäлгьнд үвлär болн эрт хаврар хōд хургьлуллгьн йилгьгч чинртä болдг. Болв эн кōдлмш, нег үлү Элет балгьсна колхозмудар ода деерән йир сулар кегддж йовна. Зоотехническ зааврар хуцмуд болн кōгнь тäвгдджäх хōд белддж, искусственн кōг тäвлгьнä кōдлмш бүрдäлгьн — селанä эдл-ахун гардачнрин, түрүн болдж специалистнрин өдр-бүрдин керг болх зөвтä.

Партийн, советск болн профсоюзн организац күч-кōлсчнр дунд Алдр Октябрьск революцин 41 джилин өөнд нерäдгдсн социалистическ дөрлдä өргär делгрүлäд, эдниг ахр болзгт, сән чинртäгъяр намрин тärä тärлгьнд, хөөдт искусственн кōг тäвлгьнд, үвлд белдлгьнд агсх даалгьврта.

Республикин селанä эдл-ахун кōдлчнр, цуг күч-кōлсчнр танъгьчин партийн организацин гардврт чидлән, медрлән нөлго шунлтта кевär кōдлдж авсн даалгьвран нертä кевär күцäгъäд төрскән байрлулхин төлä батта ноолда кедж йовна.